

TALLINN -

Eestimaa pealinn

Kätte oli jõudnud päiksepaisteline juunilõpp – õues valitsesid tõeliselt suvised ilmad ning isal algas viimaks ometi puhkus. Just siis võtsimegi perega ette väljasõidu Tallinna laulu- ja tantsupeole. Tallinn, Eesti pealinn, on ühtlasi meie suurim linn. Veetsime seal mitu päeva: lisaks laulu- ja tantsupeole käisime lähemalt uurimas ka linna ennast. Pealinnas ööbisime isa venna onu Toomase juures, kelle perel on Pirital oma maja. Mulle meeldib seal väga, sest onu koduaknast avaneb imeilus merevaade.

Muide, Tallinn sai meie Võru-taadi sõnul alguse hoopis praegusest pealinnast veidi väljas asuvas paigas nimega Iru, kuhu rajati linnus ehk kaitsemüüridega piiratud pisike linnake. Ümber Iru linnuse asus ajapikku elama järjest enam inimesi, kuni see ühel hetkel lõpuks teadmata põhjustel maha jäeti. Uus linnus ehitati praeguse Tallinna kohale Toompea mäe otsa ning nimeks anti sellele Lindanise. Sellest sai hiljem linna keskpunkt. Sakslased, kes siin kandis küll kauplemas, küll sõdimas käisid, hakkasid praegust Tallinna Revaliks kutsuma. Ümberkaudse rahva seas saigi Reval aja jooksul tuntuks kauplemispaigana – meretagustest maadest tuldi Tallinna sadamasse ja toodi kaasa mitmesugust kraami ning vahetati seda kohalike kaupmeestega.

Üks isevärki lugu juhtunud meie pealinnas aga kunagi ammustel aegadel taanlastega, kes Tallinna alla lahingut pidama olid tulnud. Tasavägises ja raskes võitluses, kus taanlased eestlastele alla kippusid jääma, toimus midagi ootamatut ja kummalist. Nimelt palunud Taani kuningas Valdemar Teine taevast, et see aitaks teda ja tema vägesid, mispeale ülevalt pilvepiirilt langenud alla valge ristiga punane lipp. Sellest said taanlased nii palju jõudu, et pöörasid lahinguõnne enda kasuks ning võtsid ühtlasi taevast langenud lipu endale riigilipuks. Võru-taadi sõnul kutsuvad taanlased oma lippu Dannebrogiks, mis tähendab „taanlaste riiet”. Nende lipu eeskujul on loodud ka teiste Põhjamaade ehk Islandi, Soome, Rootsi ja Norra lipud. Kõik tänu Eestimaa pealinnas Tallinnas toimunud seigale.

Praegune Tallinn on aga palju-palju suurem kui vanasti ning kasvab ikka edasi. Linn on jagunenud mitmeks osaks: Mustamäe, Lasnamäe, Haabersti, Pirita, Kesklinn, Kristiine, Põhja-Tallinn ja Nõmme. Mulle meeldivad Tallinna linnaosadest kõige enam just need, kus loodust on rohkem kui autoteid ja maju. Mida rohkem puid-põõsaid ja lilli linlased oma kodude ümbrusse istutavad, seda kaunimaks ja paremaks nende kodupaik muutub, sest taimed toodavad ju puhast õhku ning loovad rohkesti silmailu.

ÜLEMISTE JÄRV

Kui pealinna poole sõitsime ning kõigele eesseisvale mõtlesime, jutustas ema meile ühe toreda legendi, mis Tallinna kohta liikvel. Nimelt asub meie suurima linna servas Ülemiste järv. Rahvasuu räägib, et järves elab Ülemiste vanake, kes ootab, millal Tallinn valmis saab, et linn siis järveveega üle ujutada ja ära uputada. Aeg-ajalt tuleb Ülemiste vanake järvest välja ja küsib: „Kas Tallinn on valmis?“, mispeale tuleb talle vastata, et ei veel. Saades teada, et linn pole veel päris valmis, läheb vanake tagasi järve ja ootab edasi.

Seda lugu kuulates mõistsin, et selle legendiga peaks iga Tallinna külastaja küll kindlasti kursis olema. Eks ikka selleks, et mitte teadmatusest Ülemiste vanake-sele vastata, et linn on ammu valmis. No tuleks sellest alles suur pahandus!

VANALINN

Enne laulu- ja tantsupeole minekut käisime jalutamas vanalinnas, kus suvisel ajal liigub palju välismaalasi. Seda eriti laulupeo päevil, sest üks nemadki tulevad siia selleks, et meie laulu- ja tantsupeotralli oma silmaga näha. Enne laulupidu kiikavad nad aga vanalinna. Selle värvilised ja ilusad majad ning kitsad, muna-kividest laotud tänavad jutustavad lugusid ammustest aegadest ja annavad aimu sellest, milline võis sinne elu olla aastasadu tagasi. Muide, isa rääkis, et kunagi oligi Tallinn ainult vanalinna suurune, kuid ajapikku ehitati maju aina juurde ning linn muudkui kasvas.

Vanalinna sattudes soovitan teil kindlasti jalutada mööda Katariina käiku – kunstitänavat, mille ääres on ridamisi kunstnike töötube. Neis käib pidevalt usin tegevus ning nõnda võib seal oma silmaga jälgida, kuidas meistrite käte all valmivad kenad asjad – rõivad, ehted, savi- ja klaasesemed, lapitekid –, ning vaadata ka üles pandud näitusi.

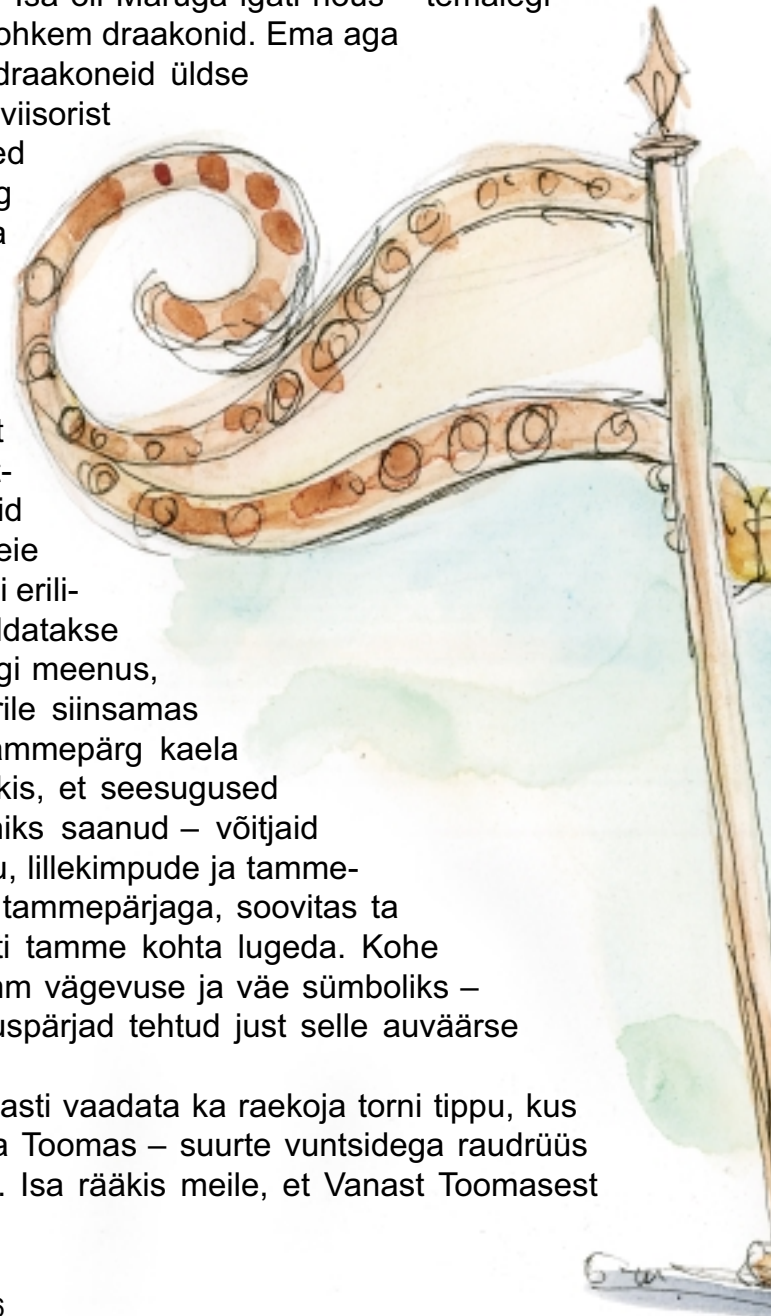
Vanalinna merepoolses servas seisab aga kopsakas torn nimega Paks Margareeta. Isa rääkis meile, et Paks Margareeta on kaitsetorn ning just seepärast ehitatud otse linnamüüri külge. Algselt olnud tornil lausa viis korrust, neist kolm üksnes suurtükkide jaoks. Paksu Margareeta seinad olevat aga üle nelja meetri paksud ning kohati veelgi paksemad. Mäletan, et mõõtsime kord mate-maatikatunnis meie klassiruumi suurust – see oli ühtepidi kuus ja teistpidi seitse meetrit. Nüüd sellele tagasi mõeldes tunduvad Tallinna linna kaitsva paksukese seinad tõepoolest võimsad. Nii vägevaid müüre on lausa raske ette kujutada – tuleb ikka oma silmaga üle vaadata.

RAEKOJA PLATS

Vanalinna keskuseks on Raekoja plats – siledatest munakividest avar väljak, mille ümber seisavad reas toredad vanaaegsed majad, üks kenam kui teine. Kõige olulisemaks hooneks selle platsi ääres on aga raekoda ise. Minu vend Maru nägi raekoda esimest korda ning uuris seepärast maja suure hoolega. Eriti meeldisid talle uhked kaunistused, mis tervitavad imetlejat katuseservas – vahvad ja värvilised tulekeelsed draakonipead. Isa oli Maruga igati nõus – temalegi meeldisid raekoja hoone juures kõige rohkem draakonid. Ema aga rääkis, kuidas tema pikka aega neid draakoneid üldse ei märganudki, kuni ükskord juhtus televiisorist vaatama saadet, kus näidati, kuidas need raekoja küljest alla võeti, korda tehti ning uuesti üles sätiti. Sestpeale tervitab ema Raekoja platsile jõudes alati värvilisi plekist draakonipäid, sest tal on tunne, nagu oleks ta telesaate kaudu nendega justkui sõbraks saanud.

Raekoja platsi kohta rääkis isa veel, et see on paik, kus meie kangelasi ja võitjaid vastu võetakse: nii sportlasi, lauljaid kui ka teisi tähtsaid tegelasi, kes on meie maale au ja kuulsust toonud ning millegi erilise silma paistnud. Nende auks korraldatakse Raekoja platsil alati tervituspidu. Mullegi meenus, kuidas meie kettaheitjale Gerd Kanterile siinsamas Raekoja platsil pärast olümpiavõitu tammepärg kaela pandi ning teda õlgadel kanti. Isa rääkis, et seesugused tervituspeod on eestlastele traditsiooniks saanud – võitjaid kantakse õlgadel ning tervitatakse laulu, lillekimpude ja tammepärjaga. Kui isalt küsisin, et miks just tammepärjaga, soovitas ta mul kodus oma metsapäevikust uuesti tamme kohta lugeda. Kohe meenus mulle, et tõepoolest on ju tamm vägevuse ja väe sümboliks – eks sellepärast ongi kangelaste tervituspärjad tehtud just selle auväärse puu okstest.

Raekoja platsile sattudes tasub kindlasti vaadata ka raekoja torni tippu, kus seisab juba ammustest aegadest Vana Toomas – suurte vuntsidega raudrüüs mehike, kel peas kaabu ja vööl mõök. Isa rääkis meile, et Vanast Toomasest

on saanud üks Tallinna sümboleid ehk tunnusmärke. Ta jutustas, et esimene mehikesekujuline tuulelipp kinnitati raekoja torni tippu peaaegu viissada aastat tagasi. Et tallinlastele sai ta ajapikku armsaks ja oluliseks, leiti ikka ja jälle meistrid, kes viga saanud tuulelipu korda tegid või vajadusel päris uue valmistasid. Paps ise arvas, et ju on siis tallinlastel süda rahulikum, kui nad teavad, et Vana Toomas raekoja tornitipus meretuuli jälgib ja vanalinnal silma peal hoiab.

TOOMPEA JA PATKULI TREPP

Vanaisa ja vanaema jõudsid eile samuti Tallinna, et koos meiega laulupeole tulla. Ööbisime kõik onu Toomase ja tema naise tädi Tiina kodus Pirital.

Kõige suuremat rõõmu tundis sellest loomulikult Maru, kes oli juba ammu oodanud kohtumist onupoegade Sandrija Eduardiga. Sassja Eedi, nagu meie neid kutsume, on Maruga peaaegu ühevanused ning seepärast on neil kolmel koos alati lõbu laialt. Lõbu laialt on meil kõigil ka siis, kui me taas Võru-vanaisa näeme, nõnda selgi korral. Et emal ja isal oli linnas asju ajada, tegi Võru-taat kohe ettepaneku, et lapsed võiksid koos temaga vanalinna jalutama tulla. Meie muidugi hüüdsime rõõmsalt, et meil juba vanalinnas käidud.

„Kas Lühikesest jalast ka üles ronisite?” uuris taat,

aga selle peale ei osanud me küll midagi kosta, sest ühestki Lühikesest jalast polnud meie Maruga midagi kuulnud.

Seepeale arvas Võru-vanaisa, et lisakäik vanalinna kuluks meile siiski ära, ning sellega pidime me muidugi nõustuma. Ka Sass ja Eedi tulid kaasa – põliste linna-poistena aimasid nemad kohe, millisest Lühikesest jalast taat kõnelnud oli. Eks nad teadsid sedagi, et koos Võru-vanaisaga on alati hiiglama vahva.

Mõeldud, tehtud! Kui me viimaks vanalinna jõudsime, juhatas Võru-taat meid otse Lühikest jalga pidi üles Toompeale. Nii saimegi teada, et sellist nime kannab üks vanalinna tänavatest. Lisaks Lühikesele jalale viib Toompeale ka Pikk jalg ning veel päris mitu tänavat – oleneb, millisest küljest Toompeale suunduda.

„Siin on läbi aegade olnud ja elanud üksnes tähtsamatest tähtsamad – nii riigi-pead kui ka teised olulised tegelased. Tänapäevalgi valitsetakse meie riiki just Toompea lossist, kus töötab Riigikogu, kes Eestile seadusi teeb,“ kõneles taat.

„Olete te aga kuulnud, kuidas Toompea mägi üldse tekkis?“ uuris ta meilt siis.

Seda ei teadnud ei meie Maruga ega Sass ja Eedigi ning nõnda jutustaski Võru-vanaisa ka selle paiga sünniloo. Nimelt liigub ammustest aegadest rahvasuus legend, et Toompea kõrgendik on eestlaste kange vägilase Kalevipoja isa Kalevi hauaküngas. Räägitakse, et kivid, millest see koosneb, tassitud kokku Kalevi naine ja Kalevipoja ema Linda, kes siin oma kadunud abikaasat leinanud. Veel teadis Võru-taat, et kunagi ammu, sadu aastaid tagasi, oli Toompeal kaks linnust – Suur ja Väike linnus – ning need kaks moodustasid eraldi linna. Taat usub, et nagu linnustes ikka, hargnevad kindlasti ka Toompealt mitmed salakäigud. Veel saime teada, et väiksema Toompea linnuse nurgatorni, mida kutsutakse Pikaks Hermanniks, heisatakse igal hommikul päikesetõusu ajal riigilipp. Seda tehakse Eesti hümniga saatel, langetatakse aga päikeseloojangul meie ühe tuntuima helilooja Gustav Ernesaksa laulu „Mu isamaa on minu arm“ saatel. Esimest korda heisati sinimustvalge lipp Pika Hermannini torni aastal 1918 ehk siis, kui Eesti riik sündis.

Jalutuskäigu lõpetuseks ostis Võru-vanaisa meile jäätist ja viis meid Patkuli vaateplatvormile – sealt paistab terve vanalinn justkui peo peal. Tallinnas on vaateplatvorme veel, aga vanaisa ütles, et see on üks tema lemmikpaikadest. Ka poistele meeldis seal väga – nende meelest annab sealt avanev vaade hästi aimu sellest, kuidas üks linn võiks paista lasteraamatust tuttavale Katuse-Karlssonile. Selles on neil muidugi õigus. Mulle tundus vanalinn sealt ülevalt aga täpselt nagu mõni muinasjutulinn. Ja kui me hiljem siksakilisest Patkuli trepist tagasi all-linna jõudsime ning üles kiikasime, nägime sedagi, milline Toompea altpoolt vaadates paistab. Alles siis märkasime, kui kõrgel me tegelikult käinud olime.